

Protokoll nr 1

Toimumise koht: Keskkonnaministeerium, Narva mnt 7a, Tallinn

Osalejad: Jahindusnõukogu liikmed
Tõnu Traks – Keskkonnaministeerium (esimees)

Margus Puust – Eesti Jahimeeste Selts
Taavi Veskimägi - Riigikogu
Mait Värk – Eesti Talupidajate Keskliit
Peep Männil – Metsakaitse- ja Metsauuenduskeskus
Tiit Randveer – Eesti Maaülikool
Ando Eelmaa – Eesti Erametsaliit
Helmer Jõgi - Riigikogu
Aigar Kallas – Riigimetsa Majandamise Keskus
Harri Valdmann – Tartu Ülikool
Andres Onemar - Keskkonnaamet

Külalised ja eksperdid
Kaarel Roht (Keskkonnaministeerium)
Egon Niitsee (Keskkonnaministeerium)

Puudusid: Jahindusnõukogu liikmed
Priit Piilmann – Eesti Jahimeeste Selts
Alo Ling – Jahiühistu Pistrik
Jaanus Elts – Eesti Keskkonnaühenduste Koda

Päevakord:

1. Avasõnad (Tõnu Traks)
2. Jahiseaduse muutmine (Marku Lamp)
3. Arutelu
4. Jahimaakorralduskavade ehk jahiulukite elupaigamahutavuse määramise ökoloogiline analüüs (Harri Valdmann)
5. Arutelu
6. Jahiulukite ohjamine ja kahjustuste hüvitamise põhimõtted (Egon Niitsee)
7. Arutelu
8. Kokkuvõte

1. **Tõnu Traks:** Soovin kõigile head looduskaitsekuu algust, ehkki avalikkus tihti ei mõista, et ka jahindus on üks liigikaitse meetmetest tänaste ökosüsteemide tasakaalustatud arengu säilitamisel. Kuna Keskkonnaministeeriumi haldusalas liideti

endised keskkonnateenistused ja Riiklik Looduskaitsekeskus ning moodustati Keskkonnaamet, siis on toimunud ka muudatused jahindusnõukogu koosseisus. Keskkonnaministri 30. aprilli 2009.a käskkirja nr 680 kohaselt esindab Madis Otsa ja Tiit Randla asemel Keskkonnaameti peadirektor Andres Onemar.

Päevakorra teine punkt on pigem informatiivne, kuna 11. mail oli Riigikogu keskkonnakomisjoni istung, kus lepiti lõplikult kokku nn väikse eelnõu sõnastus, millega loodi võimalus riigi hallatavate jahipiirkondade reorganiseerimiseks ja riiklike funktsioonide üleandmiseks kolmandale sektorile. Ülejäänud päevakorra punktid on seotud põhjalikuma jahiseaduse muutmise eelnõuga, mis esitatakse Vabariigi Valitsusele sügiseks. Keskkonnaministeerium on ette valmistanud oma nägemuse ning loodab siinkohal kuulata huvigruppide arvamusi jahimaade korraldamise ja ulukite tekitatud kahjude hüvitamise osas. Jahiulukite ohjamine (sh ulukikahjude menetlemine) ongi kõige olulisem teema jahiseaduse muutmisel.

2. **Marku Lamp:** Jahiseaduse nn väikse eelnõu menetlus on niikaugel, et määratud on seaduse teise ja kolmanda lugemise tähtajad ning muutmisele ei lähe mitte ainult jahiseadus, kuivõrd selle sätetega seotud olevad teised seadused – halduskoostöö seadus ja riigilõivuseadus. Eelnõu kaks põhilist suunda on jahinduse korraldamine riigi ja kolmanda sektori koostöös ning riigi hallatavate jahimaade reorganiseerimisel vabanevate jahimaade kasutusse andmise kriteeriumid.

Eelnõu kohaselt on tulevikus võimalik praegu Keskkonnaameti pädevuses olevate täidesaatvate ja korralduslike funktsioonide üleandmine kolmandale sektorile halduslepinguga. Jahiseadusest kaotatakse säte, mille kohaselt peab riigi kasutada olema vähemalt üheksa protsenti jahimaadest ning samas sätestatakse ka juriidilise isiku õigus vabatahtlikult jahipiirkonna kasutusõigusest loobumiseks. Kehtiva seaduse kohaselt ei saa RMK seda teha.

Kõige enam vaidlusi põhjustanud teema on jahipiirkonna kasutusõiguse loa väljastamise kriteeriumid. Lõplikku kokkulepe kohaselt sätestatakse jahiseaduses kolm kriteeriumi ja seda olulisuse järjekorras. Kui jahipiirkonna kasutusõiguse luba taotleb mitu jahindusorganisatsiooni, siis esimeseks kriteeriumiks on taotlejate nõusolek ühise kasutusõiguse loa väljastamiseks. Kui kokkuleppele ei jõuta, siis teiseks kriteeriumiks on taotleja liikmeks olevate jahipidamisõigust omavate füüsiliste isikute maaomandi kogupindala taotletavas jahipiirkonnas, st eelistatakse seda taotlejat kelle omanduses olevat kinnistute kogupindala on vähemalt kümne protsendi ulatuses suurem. Kui ka teise kriteeriumi rakendamine ei too soovitud lahendust, siis saab kolmanda kriteeriumina otsustavaks taotleja liikmeteks olevate jahimeeste arv, kes omavad jahipiirkonnas maaomandit.

Ministeerium on sisuliselt ette valmistanud ka põhjalikuma jahiseaduse muutmise eelnõu, mis on kavas huvigruppidele saata mai kuu jooksul ning esitada valitsusele sügiseks.

3. **Aigar Kallas:** Praegu on silmas peetud eelkõige riigi hallatavate jahimaade reorganiseerimisel vabanevate jahipiirkondade kasutusse andmist, kuid kas on kavandatud ka üldisi meetmeid jahipiirkonna kasutusõiguse lubade peatamiseks või lõpetamiseks, kui esineb rikkumisi jne. Seda eelkõige suurema eelnõu kontekstis. **Marku Lamp:** Tõepoolest on kavas muuta jahipiirkonna kasutusõiguse lubade peatamise teematikat ehk muuta seda rangemaks. Senine praktika on, et kasutusõiguse

lubasid lõpetatud ei ole.

Kaarel Roht: Menetluses on keskkonnavastutuse seaduse täiendus, millega nähakse ette rahalised karistused kasutusõiguse loa tingimuste rikkumise kohta. See annab tulevikus võimaluse kasutusõiguse loa ära võtmiseks.

Taavi Veskimägi: Palve ministeeriumile oleks, et enne põhjalikuma jahiseaduse muutmise eelnõu väljasaatmist võiks seda arutada eelnevalt jahindusnõukogus. Tõenäoliselt on see ka ministeeriumile endale mugavam ja võimaldaks segadust positsioonide tagasivõtmise vms ära hoida.

Andres Onemar: Kui kaugel on keskkonnaseadustiku eriosa kirjutamine ja kuivõrd peaks seal olema jahindus kirjeldatud.

Kaarel Roht: See ei ole veel meieni jõudnud ja ei ole ka arutatud jahinduse osa selles

Andres Onemar: Kui asi muutub aktuaalseks, siis tuleks sellest ka jahindusnõukogu informeerida.

Ando Eelmaa: Toetaks Taavi ettepanekut ja mul on ka natuke hirm, et jahiseadust tüki kaupa muutes kaob tervikpilt ära ja ei hooma mõjusid kogu protsessile. Teisalt tuleks vabanevate jahimaade väljaandmisega kaasnevate mõjude kohta teha analüüs, kuivõrd täitis kavandatud muudatus eesmärgi. Kas olid positiivsed või negatiivsed mõjud ning kes need jahimaad tegelikult endale said. Loodetavasti ei ole need põhimõtted kivisse raiutud.

Helmer Jõgi: Kuna teises etapis antakse eraõiguslike organisatsioonide kasutusse ülejäänud 150 000 ha, mis on valdavalt riigimaad, siis seal on ka kasutusse andmise põhimõtted teised.

Margus Puust: Tõepoolest on palju spekuleeritud, et millistel tingimustel need ülejäänud maad kasutusse antakse. Kindlasti tuleks vältida olukorda, kus näiteks 100 ha suuruse kinnistu omanik saab oma kasutusse valdavalt riigimaadel asuva ja kõrget jahinduslikku potentsiaali omava piirkonna. Aga vaatame millised on esimese vooru mõjud, nagu Ando ütles.

4. **Harri Valdmann:** Minu ettekanne on ka juba üksjagu emotsioone tekitanud, kuivõrd arvatakse, et nüüd hakatakse jahipiirkonna piire muutma jne, aga tegelikult puudutab see kitsalt ökoloogi arvamust, kuivõrd praegune jahimaade korraldamine vastab kaasaegsetele eesmärkidele. Ma olen selle kohta kirjutanud põhjalikuma analüüsi ja annan siinkohal lühikese ülevaate järeldustest. See mudel on äärmiselt lihtne ja pärineb 60-ndatest, kui suurkiskjad kuulusid hävitamisele, loomi vaksineeriti ja püüti tekitada zootehnikat metsas. Praegu on meil hoopis teised eemärgid, st me tahame säilitada bioloogilise mitmekesisuse olemasolu metsas. Me aktsepteerime suurkiskjate jt liikide olemasolu ja ei taha „farmiviisilist“ uluksõraliste kasvatamist metsas. Teine küsimus on, et praegu kasutatav elupaigamahutavuse määramise mudel ei hõlma kõiki tegureid. Kasutatakse ainult elupaiga infot, mis on kahtlemata väga tähtis, kuna see on potentsiaalne ruum kus loom saab elada. Peale elupaiga on veel palju muid tegureid, nt kaugus teedest, asulatest, suurkiskjad jne, mis määravad meie uluksõraliste arvukuse dünaamika. Probleem on muidugi loendus ja siin ma näen kahte asja: kas loobuda täpsematest loenduse püüdlustest, kuna see läheb liiga kalliks ja ei täida eesmärgi või ei ole täitnudki, või võtta kasutusele kaasaegseid loenduse viise. Mis puudutab metssiga ja metskitse, siis teadlased on ammu öelnud, et see on võimatu. Miks me püüame seda teha? Mujal maailmas on sellest loobutud. Kui leitakse siiski, et on vaja ulukeid loendada, siis tuleks igal juhul prioriteerida, milliseid liike ja milliste vahenditega seda teha. Töötada välja kompleksne loenduse süsteem, võttes kasutusele kaasaegsed meetodid. Praegu on kasutusel ruutloendus, on olemas geneetilised meetodid jne.

Mida edasi teha? Üks ettepanek on liigispetsiifiline lähenemine, st muuta ohjamistaset ehk ulukeid, mida me täpselt loendada ei saa, ohjata edaspidi jahiselti tasemel ja anda otsustamisõigus üle lokaalsetele koostajatele. Tuleks koostada liigispetsiifilised ohjamiskavad, kus on kirjas vajalikud meetmed jne. Jahimaakorralduskavade põhipostulaat on see, et elupaik määrab ulukite asustustiheduse. Me võrdlesime 250 jahipiirkonnas määratud elupaiga boniteete ruutloenduse andmetega ning selgus, et siin ei ole mingit seost. Seega boniteedid ei kirjelda põdra asustustihedust ja põhipostulaat ei pea paika.

5. **Taavi Veskimägi:** Mu küsimus lähtub üldisest planeerimise loogikast. Meil võiks olla ambitsioon ka ulukiresurssi täpsemalt planeerida. Kas siiski ei ole ohjamiskavale üleminek samm tagasi, mitte edasi, kuna see võimaldab meil halvemini planeerida ressursi kasutust. Kas ka uus süsteem ei põhine samadel eeldustel, mis vana ning võib-olla oleks hoopis lahenduseks vana süsteemi eelduste muutmise.

Harri Valdmann: Planeerimine on üldse halb sõna, sest külm talv jne võivad kogu asja oluliselt muuta. Ohjamiskavade süsteemil ei oleks kindlasti samad eeldused.

Taavi Veskimägi: Võib-olla tuleks muuta siiski vana korra eeldusi ja asjad saavad korda.

Tiit Randveer: Me ei saagi võrrelda kahte asja, sest üks meil on olemas aga teist ei ole. Ma ei ole ka päris nõus arvamusega, et praegu kasutatav elupaigamahutavuse määramine on primitiivne ja liiga pealiskaudne. Tegemist on 60-ndatel juurutatud asjaga ja sellel ajal ole see suur samm edasi. Praegu on paradigma muidugi teine, st suurkiskjatel ei olnud tolaegses jahinduses kohta. Kuna üks oluline tegur oli välja arvatud, siis elupaik oli siiski oluline tegur. On üllatav, et isegi põdra puhul ei ole elupaikadel arvukusega seost. Metskitse ja metssea puhul ei saa asi põhimõtteliselt paika pidada, kuna elupaik ei ole oluliselt määrav. Metskitse puhul on liiga palju määramatuid protsesse, mistõttu mingeid mudeleid ei ole võimalik rakendada. Praegu on kogu asi selgelt ajale jalgu jäänud ja Harri analüüsis on asi veenvamalt välja toodud

Harri Valdmann: Jahimaakorralduse sisu on vaja kooskõlla viia ajaga.

Tiit Randveer: Tegelikult üsna palju asju on ka juba ära kaotatud, nt kunagi oli ka oravate elupaigamahutavused jne. Praegu on arusaamisele jõutud, et nt metskitse elupaigamahutavuse määramine on sama mõttetu kui oravate oma.

Peep männil: Lõpuks me jõuamegi sinna, et neid liike, mille elupaigamahutavuse määramine kõne alla tuleks on niivõrd vähe, et ei ole mõtet ühe või kahe liigi pärast seda ette võtta. Jahimaakorralduskavad koostatakse elupaikade põhised, aga eelnevalt nägime, et elupaikade ja arvukuse seoseid on suhteliselt väikesed ja sõltuvad hoopis muudest teguritest. Kindlasti ei ole võimalik seda planeerida elupaikade põhjal ja seda eriti jahipiirkonna tasemel. Kui mingeid planeeringuid kasutada, siis kindlasti suurema ala kohta ja see võikski olla ohjamiskava tase, kus määratakse eesmärgid ja tegevused.

Kaarel Roht: Meil on olemas suurkiskjate kaitse- ja ohjamiskava, mille järgi ohjamine toimub, kuid me ei suutnud ette näha hundi arvukuse plahvatuslikku tõusu ja põllumajandusele tekitatud kahjude mitmekordistumist. Nii ohjamiskava, kui ka jahimaakorralduskavaga on väga raske asju planeerida ja ette näha.

Margus Puust: Väga palju sõltub jahiseltsidest, kes neid mudeleid kasutavad ja ma ei oleks nii skeptiline. Tegelikult saab ka planeeringute järgi tegutseda. Nt Jaan Ärmusel on olemas väga head programmid ulukite arvukuse prognoosimiseks.

Ando Eelmaa: Ma arvan, et praeguse aja omapära on see, et elupaiku ei saagi planeerimise juures kasutada, sest metsanduses ei toimu enam riiklikku planeerimist. Elupaikade kvaliteet sõltub otseselt maaomaniku suvast. Näiteks raiemahud erinevad

aastati kordades, milliseid kultuure istutatakse või külvatakse jne. Teiseks, jahimaakorralduses on eeldused täielikult muutunud. Ühelt poolt on eesmärgiks ulukiasurkondade liigiline mitmekesisus ja elujõulisus ning teisalt ulukite tekitatud kahju minimeerimine liiklusele või varale. Praegu on selge, et jahimees ulukitele mingit ohtu ei kujuta ja tekib küsimus, kas on vaja ulukite arvukust sellisel kujul planeerida? Välja arvatud liigid, keda me kaitseme.

Tiit Randveer: Minimaalne arvukus tuleks siiski kokku leppida. Kui kasutada metskitse kontrollloenduse andmeid, siis reaalne arvukus on jahimaakorralduskavaga määratud maksimaalsest arvukusest oluliselt kõrgem, kuid neid ei tundu sealjuures olema üldsegi palju. Kui rääkida Kilingi-Nõmme kandist, siis seal on sama olukord, lisaks on see metsane piirkond ning arvukus on Eesti keskmisest madalam. Seega igasugused maksimumid on absoluutne nonsens. Kui võtame vaatluse alla meie suurkiskjate toiduvajaduse, siis metskitse reaalne arvukus peab olema praegu kõrgem kui jahimaakorralduskavadega ette nähtud majanduslikult lubatav maksimaalne arvukus.

Peep Männil: Jahimaakorralduskavadega on määratud metskitse maksimaalselt lubatud arvukuseks 83 000 isendit, kuid ökosüsteemide toimimiseks on vaja oluliselt suuremat kogust. Kui jahimehed järgiksid jahimaakorralduskava, siis oleks see katastroof ja seataks tõsiselt ohtu metskitse ja meie suurkiskjate saatus.

Kaarel Roht: Millel baseerub minimaalse arvukuse määramise alus edaspidi?

Peep Männil: Absoluutarvuna ei saagi seda paika panna, kuna kogu asja olemus muutub pidevalt.

Andres Onemar: Tooks korra üldisemat konteksti uuesti pildile, mida ka Taavi eelnevalt puudutas. Planeerimine ei ole midagi iseenesest, vaid see on üks osa juhtimisest. Riik on organisatsioon, mida me juhime. Seda vaid, et kus on selles juhtimistsükli planeerimine ja kes on ühe ja teise protsessi kliendid. Kui suure pildi kokku paneme ja riigile kui kliendile on ilmselt oluline liike ohjata. Kui räägime jahtkonnast, siis tema jaoks on oluline antud territooriumil omada planeerimis- ja juhtimisprotsessi, mis jällegi riigi jaoks on väga kallis. Kui riik keskendub väikestele üksustele, siis riik ei saa hakkama. Kolmas osapool on veel maaomanik ja tema jaoks on oluline riigi aspekt. Kui me kliendid lahti mõtestame, siis planeerimisülesanne ei ole keeruline, igal osapoolel on koht selles. Kas me juhime territoriaalselt või funktsionaalselt, tõde ei ole kummalgi pool ja neid asju tuleb omavahel kombineerida.

Aigar Kallas: Toetan Taavi ettepanekut, et jahiseadust tuleks vaadelda komplekselt, mitte eraldi lõikudena, kuna tervikpildist ülevaate puudumine ei võimalda kõigest aru saada. Mis puudutab konkreetset ettekannet, siis viskaks ministeeriumile kinda, et olge head ja pakkuge jahimaakorraldusele alternatiivne lahendus.

Taavi Veskimägi: Lugesin ka kõik saadetud materjalid läbi ja kujundasime ka EJS seisukoha, millest räägib ilmselt Margus. Minu arvates on mõistlik kompromiss või tasakaal täiesti olemas funktsionaalsel liigipõhisel lähenemisel ja ka territoriaalsel. Ilmselt liigipõhiselt ei ole seda võimalik vaadata ühe jahipiirkonna tasandil ja tegelikult olekski vaja neid asju vaadata suurema üksuse tasandil ehk üleriigiliselt. Kuid igal suuremal plaanil peab olema ka see nn realiseerimisplaan, mis mahub territoriaalsesse mõõtmesse ehk jahipiirkonna tasandile. Sisuliselt oleks siis suur plaan liikide põhiselt ja väike plaan jahimaa kasutusõiguse põhiselt. Minu arvates ei saa näha ainult seda, et on ainult kaks poolt ehk maaomanik ja jahimees. Kuskil vahepeal peaks olema siiski riik, kes ühtlustaks ebaühtlast kompetentsi jahimaa kasutajate hulgas. Näiteks riik ei lase maaomanikul kõike kruusa kaevandada jne. Kas nende plaanide nimeks on jahimaakorralduskava vms, kuid tulemus peaks olema selline, et riik saaks vajadusel vahele sekkuda.

Margus Puust: Tuleb tunnistada, et jahimaakorralduskava ei ole jahimehe ja maaomaniku jaoks toiminud selliselt nagu oleks võinud. Ma arvan, et päris suur süü on ka meil endil. Paljuski tuleneb see ka sellest, et Keskkonnameti suhtumine on Eesti eri piirkondades väga erinev ja seetõttu ka jahipiirkondade käitumine ebahühtlane. Mõnes piirkonnas ongi juba täna asjad soovituslikud ja liiga liberaalne. Kui reeglistik on rohkem rangem ja paigas, siis ei oleks selliseid võimalusi, et üks jahipiirkond võiks ühel aastal küttida jahipiirkonna puhtaks jne. Ma arvan, et me oleme lasknud jahipiirkonna kasutajatel liiga palju ise otsustada. Rohkem peaks reegleid paika panema ja ka suurem osa kasutusõiguse lubade omanikke on selle poolt, et asju ei saa liiga liberaalseks lasta. Näiteks Ida-Virumaal ei ole metskitse tekitatud kahjustused probleem, sest seal on metskitse arvukus palju madalam kui mujal Eestis ja seega ei ole tema tekitatud kahjustused märkimisväärsed ning rohkem peaks tegelema metskitse miinimum arvukuse taastamisega selles piirkonnas. EJS liikmesorganisatsioonid on selgelt seda meelt, et jahimaakorralduskavad jätkuks. Loomulikult tuleb neid parandada ja muuta toimivaks ning võimaldada nende täitmise kontrollimine.

Peep Männil: Praegu on meil kaks riikliku dokumenti, mille alusel korraldab riik jahindust, need on jahimaakorralduskava ja jahipiirkonna kasutusõiguse luba. Kasutusõiguseluba annab välja Keskkonnamet ja läbi selle sekkub riik jahinduse korraldamisse, kehtestades iga-aastaseid tingimusi jne. Tegelikult võivad need kaks dokumenti isegi vastuollu minna, kuna üks planeerib kümne aastast perioodi ja teine on oluliselt paindlikum reageerimaks suurematele muutustele. Kui suures osas riik kasutusõiguse lubadega sekkub, see on kokkuleppe küsimus.

Taavi Veskimägi: Dokumendi nimi ei olegi oluline. Kolmnurk: maaomanik – jahimees – riik ei tohiks olla nn lineaarne, kuivõrd peaks ikkagi paremini läbi mõtlema osapoolte funktsioonid ja proportsioonid ohjamisel. Praegu kumab läbi, et ministerium tahaks asja liiga liberaalseks lasta.

Helmer Jõgi: Marguse jutt tegi mind murelikuks. Sa rääkisid riigist ja jahimehest, aga kogu sinu jutus ei ole maaomanikku. Me peame sellega arvestama järjest rohkem.

Tõnu Traks: Teeks väikse vahekokkuvõtte. Aigar viskas ministeriumile eelnevalt kinda ja palus ministeriumil välja pakkuda alternatiivi jahimaakorralduskavadele. Me oleme täna jõudnud teadlaste abiga arusaamisele, et elupaigamahutavuse hindamise alused ei tööta. Seega on ka selge, et nende aluste peale ei ole mõtet midagi üles ehitada. Teine asi on see, et jahimeeste käest on tore küsida, kas te tahaksite kava. Kui jahimeeste käest küsida, et mida teil sealt kavast vaja oleks ja kas te olete nõus ka selle eest maksma, siis jahimehel on teine jutt. Arvan, et tuleks teha asju, mida on tegelikult vaja ja seda ka ressurside kulutamist silmas pidades. Kokkuvõttes ongi see temaatika meile mõtlemiseks suurema jahiseaduse muutmise eel.

Taavi Veskimägi: Nõus, kui tuleb välja seaduse muutmise eelnõu, siis on ehk pilt ka terviklikum ja paremini mõistetav. Muuta ei ole vaja muutmise pärast.

Aigar Kallas: Loodetavasti tuleb siis ministerium sügisel lahendustega välja.

Helmer Jõgi: Täna teadlaste juttu kuulates, saame aru, et kogu praegune ohjamine on väär jne. Millele see baseerub, see on omaette küsimus. Kas seda saab puhta kullana võtta ja peame küsima, et kas mäng on küünlaid väärt. Kui me saame täpsusastme saja võrra suuremaks, siis ei ole mäng küünlaid väärt.

6. **Egon Niitsee:** Täna istungi ülesehitus oligi planeeritud nii, et Harri Valdmann annab ülevaate elupaigamahutavuse aluseks olevatest mudelitest, või õigemini nende mudelite mitesobivusest ulukite ohjamise korraldamiseks. Seejärel pakun mina välja Keskkonnaministeriumi kavandatud alternatiivi. Jahinduse arengukavaga aastateks

2008 – 2013 kavandatakse jahilukite ohjamispõhimõtete oluline muutmine, kuna praegu kehtiv ja eelmise perioodi jahinduse filosoofiast väljakujunenud ohjamispõhimõtted takistavad arengukavaga planeeritud üldiste eesmärkide elluviimist. Keskkonnaministeeriumi eesmärgiks on hoida jahilukite arvukust kõrgemal bioloogiliselt lubatavast minimaalsest tasemest, mis ei ületa samas majanduslikult lubatavat optimaalset taset.

Praegu kasutatav ohjamissüsteem põhineb eelmise sajandi 60-ndatel plaanimajanduse tingimustes juurutatud jahilukite elupaigamahutavuse määramisel, mille väljundiks on jahipiirkonna kohta koostatav jahimaakorralduskava, kus kajastub jahilukite minimaalne ja maksimaalne lubatud arvukus jahipiirkonnas. Hiljuti Tartu Ülikooli teadurilt tellitud analüüsist selgub, et elupaigamahutavuse määramise aluseks olevad ressursivalikumudelid ei vasta tänapäeva teadmistele jahilukite ökoloogiast ning kui läheneda asjale puhtteoreetiliselt ja tuginedes tänapäeva teadmistele vastavate protsesside modelleerimisest (st muutujate rohkus, suur varieeruvus, ebaloogilised kõikumised jne), siis ei ole võimalik nimetatud protsesse prognoosida vajaliku täpsusega. Eesti on ainuke riik Euroopas, kus jahilukite ohjamisel kasutatakse sellist lihtsustatud ja primitiivset skeemi, vastupidiselt kõrge jahikultuuri ja teaduspõhise jahindusega riikidele. Lisaks suures osas ainult praktikale ja tunnetusele põhinevale elupaigamahutavuse määrangutele ei osanud ilmselt kehtivate põhimõtete juurutajad isegi paberil ette näha, et jahilukite arvukuse sidumine ulukikahjustuste kompenseerimisega ei saa praktikas tööle hakata, sest jahilukite arvukuse hinnangud annavad samad jahimehed, kes peaks kehtiva korra kohaselt kahjustused hüvitama. Nimetatud vastuolu tulemuseks on jahimeeste poolt teadlikult moonutatud numbrid jahilukite arvukuse kohta ning kahjustuste temaatika kandumine ainult maaomanike mureks. Loendusandmetega manipuleerides on võimalik taotleda Keskkonnaametilt soovitud limiit ja panna riik statisti rolli. Kõige markantsem näide on metssiga, kus küttemismahud on piirkonniti kordades suuremad loendusandmetest. Siinjuures on siiski positiivne, et tingimustes, kus sisulisi otsuseid teevad juba praegu jahimehed ise, ei ole jahilukite arvukuse dünaamikas näha langustrendi. Pigem vastupidi.

Faktid, millest lähtutakse

- Eestis on Euroopa suurimad jahipiirkonnad, mistõttu tinglikult võttes on igas jahipiirkonnas nn erinev osapopulatsioon (v.a suurkiskjad) ning jahipiirkonna kasutaja näol on sellel üks “peremees”.
- riiklikud institutsioonid saavad toetuda ainult kaudsele infole (suhtelised indeksid, trendid, suundumused).
- jahimeeste edastatud loendusandmeid ei ole võimalik absoluutarvudes kontrollida, saab hinnata ainult trende.
- jahilukikahjustusi ei saa kompenseerida jahimees, kui küttemismahu otsustab riik kaudsele infole toetudes.
- uluksõraliste elupaigamahutavuse hindamine piisava täpsusega ei ole tänapäeva teadmiste toetudes praktikas võimalik

Küttemismahu määramine

Jahilukite küttemismahu määrab edaspidi jahipiirkonna kasutaja. Ka praegu on see sisuliselt nii, ehkki formaalselt kinnitab küttemismahu Keskkonnaamet. Kogu Skandinaavia ja teised arenenud jahindusega riigid on juba aru saanud, et riiklikel

institutsioonidel ei ole võimalik omada sõltumatut ja operatiivset infot jahilukite arvukuse kohta, et määrata iga-aastased küttimehahud. Riik saab paraku toetuda ainult sellele, mida nimetatakse ulukiseireks. Ka siinkohal on oluline osa just jahimeeste kogutud informatsioonil, mistõttu võib tekkida küsimus kuivõrd sõltumatu on omakorda ulukiseire. Nii või teisiti analüüsitakse riikliku ülevaate saamiseks jahimeeste edastatud vaatlusandmeid ja kütitud ulukitelt kogutud bioloogilist materjali ning kõrvutatakse teiste keskkonnaseire kaudsete indikaatoritega, mida koguvad seirespetsialistid selleks loodud seirealadelt. Ka sellisel juhul saab riik anda hinnangu vaid jahipiirkonnast suuremate ohjamisüksuste kohta ja seda paljuski ajalise nihkega tegelikust olukorrast.

Kuna nii otsese kui ka kaudse sisendi küttimehahude määramiseks annavad jahimehed, siis praegu kasutatav iga-aastaste küttimehahude määramise formaliseeritud skeem toob kaasa põhjendamatu bürokraatia ja ei oma ulukiasurkondade kaitsel sisulist tähtsust. Arenenud riikides on juba aastakümneid toimunud uluksõraliste arvukuse tõus ilma riiklike institutsioonide vahelekkumiseta. Ka Eestis langetavad otsuseid sisuliselt ainult jahimehed ning probleemid, millega peaks siinkohal riik tegelema on ulukikahjustused, liiklusõnnetused ja liikidevaheline ökoloogiline tasakaal. Kui rääkida ainult uluksõralistest, siis oleks üldjuhul kõigi eelnevalt nimetatud probleemide lahenduseks jahimeeste surveamine läbi ulukikahjustuste hüvitamise kohustuse. Kuna ulukikahjustuste leevendamise kõige olulisem meede on jahilukite arvukuse reguleerimine, siis kõige operatiivsemalt suudavad lühiajalistele fluktuatsioonidele reageerida kohalikud jahimehed, seda eeldusel, et puuduvad põhjendamatud bürokraatlikud takistused. Selline skeem rakendub riikides, kus nn jahinduslikuks kapitaliks on maaomand ning metsa- ja põllumaa omanikel on võimalus pidada jahti ise või anda maaomand jahinduslikku kasutusse temale sobivale isikule. Näiteks Soomes, kus jahioigus kuulub maaomanikule, on lisaks ka riiklikult kehtestatud kahju hüvitamise kord.

Jahilukite tekitatud kahju hüvitamine

Jahilukite tekitatud kahju kannavad edaspidi jahimehed ja seda ulatuses, mis ületab maaomaniku omavastutusmäära. Riiklike vahendeid siia ei kaasata, ehkki seda võidakse rakendada kaitsealadel või nende naabruses, kus on jahipidamisele kehtestatud kitsendused. Jahiseaduse ja selle rakendusaktidega sätestatakse üheselt jahipiirkonna kasutajatele kahju hüvitamise kohustus, mis ei sõltu enam jahilukite arvukusest vaid reaalsest kahjustusest. Samuti sätestatakse maaomaniku omavastutusmäär, mille õigusaktiga määratlemisele peaks eelnema huvigruppide vaheline kokkulepe. Esialgu võiks omavastutus tekitatud kahjust olla pigem kõrgem (nt 50% tekitatud kahjust) ning edaspidiseid arenguid jälgides kaaluda selle alandamist.

Jahiseaduse tähenduses on ulukikahjustuseks uluksõraliste ja kopra tekitatud kahju metsa- ja põllukultuuridele. Kahju hindamise meetodika kehtestatakse keskkonnaministri määrusega. Keskkonnaministeeriumi kavandatud kontseptsiooni eesmärgiks on taandada kokkuleppe saavutamine maaomaniku ja jahimeeste vahel jahipiirkonna siseseks. Kokkuleppe mitesaavutamisel võib kasutada kehtestatud hindamismetoodikat ning kahjustuste määr kokku arvestada. Juhul kui osapooled ei ole valmis seda ise tegema, siis kaasatakse sõltumatu ekspert (nt. erametsakonsulendid jne), kelle tööga kaasnevad kulutused kannavad osapooled vastavalt kokkuleppele.

Lõplikud erimeelsused lahendatakse kohtu kaudu.

Riiklikult ei kavandata erinevaid rahalisi fonde ja kahju hüvitamist solidaarsuspõhimõttel, kuna see on ühelt poolt seotud riigi halduskoormuse suurenemisega ja teisalt väheneb isikliku vastutuse osakaal. See aga ei tähenda, et jahipiirkonna kasutajad ei võiks ise ühiselt vastutust kanda, st välja töötada riskikoeffitsentidel töötavaid skeeme ja hallata ühiselt kogutud rahalisi vahendeid vms.

Osapoolte ülesanded ja funktsioonid

Keskkonnaministeerium

- Liigispetsiifiliste ohjamiskavade tellimine ja kinnitamine (nt praegu kehtiv suurkiskjate ohjamis- ja kaitsekorralduskava aastateks 2002-2011)
- Tulenevalt teadlaste ettepanekutest kehtestatakse jahilukite bioloogiliselt lubatud minimaalne asustustihedus keskkonnaministri määrusega
- Kolmanda sektori ehk jahimeeste katusorganisatsioonide funktsionaalsuse ja kompetentsi suurendamise toetamine
- Jahipiirkonna kasutusõiguse tasu arvutamise kriteeriumite ja määra kehtestamine keskkonnaministri määrusega (nt metsamaa 2kr/ha ja ülejäänud kõlvikud 1kr/ha)
- Uluksõraliste ja kopra tekitatud kahju hindamise ja hüvitamise korra kehtestamine, sh maaomaniku omavastutusmäära kehtestamine
- Jahipiirkonna kasutusõiguse lubade väljastamine (haldusaktid), millega määratakse:
  - suurkiskjate küttimehaht
  - uluksõraliste soovituslik küttimehaht
  - põdra ja hirve küttimestruktuur
  - seirematerjali kogumise kohustused (loendus- ja küttimeandmed, küttimeissoov, kütitud ulukitelt kogutav bioloogiline materjal, vaatlusandmed jne)
  - jahipiirkonna kasutusõiguse tasu, mis arvutatakse jahipiirkonna kõlvikute (elupaikade) põhised
- Muudab ja kinnitab jahipiirkonna piirid ning avalikustab jahipiirkonna kaardid veebipõhise avaliku teenusena (jahinduslik infosüsteem), kust muuhulgas saab ülevaate metsa- ja põllumajanduslikest töödest jne.
- Peatab jahipiirkonnas jahipidamise arvestades sealjuures:
  - küttimeedukust poolpika perioodi jooksul (nt soovitud mahu täitmine viimase kolme aasta jooksul)
  - elupaikade koormust - kahjustuste ülevaade kompensatsioonide rakenduses
  - ulukiseiret

- Koondab ja analüüsib jahiulukite kohta kogutud seireinfot ja edastab iga-aastaselt jahipiirkonna kasutajatele ülevaate asurkondade seisundist ning ettepanekud küttemisvõime kohta

Jahipiirkonna kasutajad

- Keskkonnaministeeriumi soovitusel otsustavad iga-aastase jahiulukite küttemismahu, tagades sealjuures asurkondade kõrge jahindusliku potentsiaali ja taastootmisvõime
- Rakendavad jahiulukikahjustusi ennetavad meetmeid (söödapõllud, soolakud jne)
- Hüvitavad jahiulukite tekitatud kahju, mis ületab maaomaniku omavastutusmäära ning sealjuures sõltub jahiulukite majanduslikult lubatav maksimaalne arvuks huvigruppide kokkuleppes jahipiirkonnas.

Majanduslikult optimaalne arvukus on olukord, kus kahjustuste reaalne ulatus võrdub maaomaniku omavastutusmääraga

- Edastavad jahiulukite seireandmed ja küttemissoovi enne uue jahihooaja algust Keskkonnaministeeriumile
- Katusorganisatsioonid koordineerivad küttemisvõime koostööd jahipiirkonna ülestes ohjamispiirkondade lõikes. Nt põdra küttemismahu koostööd maakonna tasemel. Ideaalvariant oleks jahipiirkondade koondamine asotsiatsioonideks elupaikade leviku järgi (oluline põdra ja suurkiskjate ohjamisel)
- Jahimeeste koolitamine ja teadlikkuse tõstmine (haldusleping Keskkonnaministeeriumiga)

7. **Taavi Veskimägi:** Egon suutis avada muidugi kõik teemad, mis jahindust praegu puudutab ja meile antud ajaga neid teemasid puudutada ei jõua. Teeks ettepaneku koguneda kas või ministeeriumi majast väljaspool ja arutada kõiki neid teemasid põhjalikult. Kõige olulisem on ikkagi kogu filosoofia, mida me saavutada soovime. Ministeeriumi välja pakutud nägemus või suur pilt kogu asjast ausalt öeldes mulle ei meeldi. Me peame Eesti jahinduses hoidma teatud väärtusi, nagu suured jahipiirkonnad, asurkonnapõhine kasutamine ja arendamine ning võimalikult paljudel on võimalus jahti pidada. Eesmärgiks ei ole äri, kuivõrd vaba aja sisustamine. Mulle tundub, et mõningad aspektid võiksid viia mõningate väärtuste muutumiseni. Kui riik käsitleb ulukit ressursina, siis riike ei saa sellest mängust välja jääda. Tuleks ümber hinnata tänaste optimumide ja miinimumide tase ning võib-olla ei olegi täna metsas väga palju seda, mida tuleks kindlasti ära kütida. See peaks olema riigi huvi. Kui räägime kahjustustest, siis on vaja meetodikat, fondi ja kolme osapoolt. Olen selgelt selle vastu, et tekiks jahimaade turg - lasen ühe tühjaks ja võtan uue. Kokkuvõttes oleks vaja kujundada selgem visioon, mis oleks kõigile mõistetav.

Helmer Jõgi: Küsimus erametsaomanike suunas ja see puudutab tsitaati: „optimaalne

arvukus lähtudes majanduslikest kaalutlustest“. Tänapäeval on igasuguseid metsakaitse vahend ja kuivõrd oluline on jahimees püssiga metsas. Äkki on see lihtsalt jutt vanast inertsist.

Ando Eelmaa: Lühivastus oleks, et kõige efektiivsem ja odavam kahjustustega toimetulek on küttimine. See ei ole ainult meil nii, vaid see on üle-euroopaline praktika. Repelentide või aedade ehitamine teeb metsakasvatamise majanduslikult mõeldamatuks. Seda ütlevad isegi rikkad riigid. Teisalt, kui me ümbritseksime kõik noorendikud aedadega (kuni kümne aastased noorendikud teeks kokku ca 200 000 ha). Siis sellel on ääretult suur keskkonnamõju – elupaikade muutus, liiklussurmad, surve teistele aladele ja isegi inimeste ligipääs erinevatele aladele. Kui maaomanik ise saab jahinduses osaleda, siis ta saab sellest aru ja saab kompensatsiooni kasvõi hobi näol. Mina isiklikult käiks jahil selle asemel, et aedu ehitada jne. Taavi viskas õhku küsimuse meie eesmärgist. Nii maaomaniku kui ka riigi seisukohalt oleks eesmärgiks, et kahjustused oleksid talutaval tasemel. Riigil on ka majanduslik huvi, et uus metsapõlv saaks kasvada ja liiklussurmad oleksid kontrolli all. Ma olen samas põhimõtteliselt nõus, et ulukite arvukus võikski olla kõrge, kui jahipidamine toob mulle rohkem sisse ja olen nõus selle nimel ka metsa kasvatama. Aga kui see toob minu piirkonnas kaasa aastas kaks liiklussurma rohkem, siis on see riiklik küsimus. Kui jahimees saab rohkem õigusi, siis tulevad ka kohustused – kahjude hüvitamine. Samas eesmärgiks ei ole kahjude hüvitamine, kuivõrd ärahoidmine. Ma olen ka seda meelt, et jahipiirkonna kasutusõiguse äravõtmine peab olema lihtsam, ehkki see on äärmuslik vahend. See ühtlustada ka jahipiirkondade taset. Laias laastus peaks olema otsustav, kas maaomanik on rentnikuga rahul või mitte, ei saa jahipiirkonna kasutajat laulatada jahipiirkonnaga.

Peep Männil: Võib-olla peaks tõesti arvestama riiklike vahendite kaasamist kahjude hüvitamiseks, ja seda juhul, kui ulukite arvukus on nii madal, et küttida ei või, aga kahjud ikkagi esinevad.

Egon Niitsee: Sellisel juhul on see avalik või riiklik huvi ja maaomanik peab sellega arvestama. Eesmärk on asjad muuta võimalikult lihtsaks ja toimivaks.

Mait Värk: Euroopas ehitab maaomanik noorendikele ümber aedu selleks, et ulukite arvukus saaks tema maadel olla kõrgem, kuna ka jahioõigus kuulub talle. Olen Eesti kontekstis samuti arvamusel, et ulukite arvukuse reguleerimine on esimene meede kahjude vähendamisel.

Andres Onemar: Veel üks koht, kus riik peaks kahjude hüvitamisele kaasa aitama on kaitsealad ja vahetult piirnevad alad.

Tiit Randveer: Kui kahjude hüvitamine on ainult jahimehe õlul, siis see mulle päris hästi ei istu. Ma arvan, et võiks tõepoolest olla üks fond kuhu panustab jahimees, riik ja ka maaomanik. Miks riik? Ei ole ulukite arvukus ainuke põhjus, mis tingib metsakahjustusi. Tõenäoliselt üks kallimaid kahjustusi on keskealiste kuusikute koorimine, aga nt Saaremaal ei ole koorimine probleem. Sama lugu on metssigadega metsastel aladel ja agraarmaastikes, kus jahimehed on erinevates situatsioonides. Kui meil oleks selline fond, siis oleks meil olemas mingi puhver erinevate tingimuste tasakaalustamiseks.

Marku Lamp: Kui ministeerium seda kahjude hüvitamise süsteemi välja töötas, siis meil oligi kasutada kaks alternatiivi. Esiteks võtaks kogu asja riik enda kontrolli alla, st väljastaks lube, hüvitaks kahjud (põõritaks raha). Me eeldame, et see on siiski jahimehele liiga kallid (riigiametnike palgad, raha keerutamine jne.). Teine variant oleks see, et riik töötab välja raamistiku seadusloome näol ja seab eesmärgiks ulukikahjustuste mittetekkumise ja kui tekib, siis peaks jahimees ja maaomanik ise kokku leppima. Kui otsustatakse kahjud hinnata, siis riik pakub välja kinnitatud

metoodika. On võimalik kasutada sõltumatuid eksperte. Kui tahetakse luua mingi fond, siis EJS võiks selle ette võtta ja see oleks hea algatus.

Egon Niitsee: Tiidule kommentaariks, et maaomaniku osa kahjude hüvitamisel ongi maaomaniku omavastutusmäär ning igasuguste fondide ja puhvrite loomisega me ei motiveeri jahimehi piisavalt saavutamaks kokkuleppeid lokaalsel tasemel. Võib tekkida isikliku vastutuse puudumise tunne.

Margus Puust: Me oleme arvamusel, et kahjude hüvitamine peaks olema kolmepoolne – riik, maaomanik ja jahimees. Kahjude hüvitamine peaks toimuma fondist, kuhu toimuvad sissemaksed vastavalt sellele, kui suur oli eelmise aasta kahju või mingi muu riskikoefitsiendi alusel. Sellisel juhul säilib ikkagi isikliku vastutuse põhimõte. Kui nt maaomanik ütleb, et minu kartulid on söödud, siis jahimees teab, et järgmine aasta on ka sissemaks fondi suurem. Teisalt ei saa ma nõus olla, et EJS ei arvesta maaomanikega. Meie hinnangul on just oluline, et iga-aastaste küttimismahtude määramisel osaleksid maaomanikud. Samas on maaomanikud siia nii või teisiti kaasatud, kuna EJS koondab rohkem maaomanikke kui näiteks Eesti Erametsaliit. Kokkuvõttes häirib EJS ja maaomanike jätkuv vastandamine.

Kaarel Roht: Tegelikult on probleem selles, et kui me lõhume uue kontseptsiooniga ära jahipiirkonna kasutusõiguse tasu arvestamise alused, mis lähtuvad praegu elupaikade boniteedi klassidest, siis peab olema meil pakkuda ka uus alternatiiv. Teisalt, kui jahipiirkonna kasutaja määrab küttimislimiidi, siis tekib küsimus, kuidas Keskonnaamet sinna sekkuda saab. Need küsimused peavad täpselt olema reglementeeritud. Kasutusõiguse luba on küll ilus dokument, aga kui seal on kirjutatud, et mina otsusta, siis keegi teine ei saa sekkuda, ka peatada mitte. Tekib küsimus, et kui absoluutarvukust ei ole võimalik määrata, siis kuidas seda miinimumi kontrollitakse. Kahjustuste koha pealt niipalju, et ükskord on meil aeg võrdsustada ka riik eraomanikuga. Seda aega oleme me edasi lükanud alates 1994. aastast. Täna ei tohi kahjuks riik jahimaa kasutamise eest tasu võtta. Siis lõpeb ka see asjatu vaidlus, et ühelt poolt on meil odav jaht, kuna me peame seda valdavalt riigi maal ja teisalt on meil kallis jaht, kuna me peame eraomaniku soove arvestama.

Aigar Kallas: Ärge siis riiki oma õiguste kaitsel maha matke ja RMK võib selle teema ka üles tõsta. Tulles selle skeemi juurde, siis iga skeemi juures on nõrku kohti ja võib-olla ma ei hooma ka kogu temaatikat ja nüansse. Ma kujutan ette, kui ära lahendada andmete kogumise temaatika, millele Kaarel vihjas konfliktina ja luua õigusruum, mis võimaldab kokkuleppimist ning ühtlasi jõuame selleni, et kasutusõigus ei ole enam põline ja seda saab ka ära võtta, siis minu arvates on ministeerium praegu välja pakkunud väga elegantse ja mis kõige olulisem, odava lahenduse. See on selgelt midagi uut ja mina julgeks paralleele tuua metsandusega, kus kümme aastat tagasi pakkusime välja uue lahenduse metsressursi planeerimiseks ja majandamiseks. Täna see töötab ja tõenäoliselt läheb ka see tööle. Aga seedime seda asja ja arvan küll, et tegemist on elegantse plaaniga.

Ando Eelmaa: Loomulikult on EJS rohkem maaomanikke ja selle üle ei vaidle. Aga selles iva ongi, et jahimehest maaomanik saab oma kompensatsiooni juba kätte. Täpselt samuti on RMK ka saanud oma kompensatsiooni kätte jahindust korraldades. Riigi rolli vähendamine on igati mõistlik, kuid mis saab maaomaniku metsast või põllust, kui piirkonnas puudub jahirentnik. Ka siin peab riik midagi ette nägema. Siin on paralleel üldiste keskkonnakahjudega, st kui riik kehtestab piirangu, siis tuleb saamata jäänud tulu hüvitada. Ma näen ka probleeme selles, et kui me kahju hüvitamiseks raha kogumisel vormi ette ei näe, siis kuidas see mittetulunduslikul baasil tööle hakkab. See võib väga kaua aega võtta. Riigi poolt võiks esialgu mingi seeme olla ja seda võiks ohjata nt Erametsakeskus, kus on olemas vastav kompetents.

Kui rääkida maaomaniku omavastutusest, siis 50% tekitatud kahjust on selgelt liiga suur. Tavaliseks omavastutusemääraks peetakse siiski 10% ja samas ei peaks igasugust kahju menetlema, vaid peaks olema mingi miinimummäär (nt 3000 kr), millest alates me kahjustusi menetlema hakkame. Vastasel korral hakkame tõepoolest iga näritud puud kahjustuseks pidama. Kui me näeme ette, et erinevatel jahirentnikel on tulevikus erinevad kompensatsiooni kohustused, kuna piirkonnad on erinevad. Võib-olla võiks tõepoolest olla liikluskindlustusega sarnane boonussüsteemi, et kui jahipiirkonnas on kahjusid rohkem, siis ka maksad rohkem. Kui suudad kahjusid ära hoida, siis ka makse on väike.

Marku lamp: Tuletaksin veelkord meelde seda, et meil on praegu laual kaks varianti, st kas riik loob tingimused või riik osaleb kahju hüvitamisel. Kui me arvame, et riik peaks siia oma rahadega sisse tulema, siis tuleb luua ka süsteem, mis seda raha kasutamist pidevalt kontrollib. Igasuguste riiklike fondide ja boonussüsteemide kasutamine toob kaasa kogu paketi.

Egon Niitsee: Natuke tagasi minnes oli küsimus, et kuidas uue kontseptsiooni kohaselt arvestatakse jahipiirkonna kasutusõiguse tasu ja millele toetudes saab Keskkonnaamet vajadusel küttemise peatada. Tasu arvutamisel ei jagata metsamaad enam elupaiga klassidesse, vaid elupaigana käsitletakse maakateooriat või kõlvikut, millele kehtestatakse uus hind. Näiteks metsamaa maksab 2 kr/ha ja muud kõlvikud 1 kr/ha. Ja võib-olla jahi peatamise koha pealt annab vastuse ulukiseireosakonna jahutaja Peep Männil. Kui nüüd veel kahju hüvitamisest rääkida, siis minule oli koheselt EJS pakutud kindlustuspõhimõttel töötav süsteem sümpaatne, kuid selle miinus on asja kulukus. Seetõttu on esimese alternatiivina laual variant, kus riik loob ainult õiguslikud raamid ja kahju menetlemisel osalevad ainult maaomanik ja jahimees. Mis puudutab jahiulukite küttemismahtude määramist ja maaomanike kaasamist sellesse, siis siinkohal ei ole EJS mingeid takistusi, isegi kehtiva seaduse kontekstis. EJS arengukava oleks võinud kirjeldada meetmeid huvigruppidega koostöö tihendamiseks või jahipiirkonna ülest küttemismahtude (põder, suurkiskjad) kooskõlastamiseks läbi nn maakondlike jahindusnõukogude vms.

Helmer Jõgi: Kahjuks on fondi mõte kuidagi kõrvale visatud ja töötatakse selle nimel, et jahimees ja maaomanik ise kokku lepiksid. Ma siiski arvan, et meil on praegu tohutult advokaate, kes elatuvad tsiviilprotsessidest ja ootavad seda pikisilmi. Ma kardan, et võib-olla on see lähenemine pisut sinisilmne ja peaks ikkagi mõtlema seda fondi teematikat.

Peep Männil: Ma arvan midagi selle kohta, kuidas saab riik jahiulukite küttemise vajadusel peatada. Esiteks ei ole minu hinnangul vaja määrata minimaalsed arvukust absoluutarvudes. Näiteks looduskaitstes on palju kriteeriume, mis näitavad mingi liigi asurkonna halba seisuga ja hinnatakse just erinevaid trende (sigimisedukuse langus jne). Vastavad parameetrid ongi aluseks riigi sekkumisele.

Egon Niitsee: On üldteada põhimõte, et kütmine näitab loenduse õigsust. Võimalik, et kõige kiirema pildi asurkonna seisundist jahipiirkonnas saame näiteks poolpika perioodi ehk kolme aasta küttemis- ja loendusandmeid kõrvutades tagasiulatuvalt. Kindlasti tuleb siinkohal sätestada ka edaspidi jahipiirkonna kasutaja kohustus edastada iga-aastaselt küttemissoov liigiti. Sellisel juhul saame anda tagasiulatuvalt hinnangu limiidi täitmise kohta.

Tiit Randveer: Ma siiski arvan, et põtra ja suurkiskjaid on võimalik loendada ning hirv on seal kusagil vahepeal. Kõik teised elukad on muidugi loendamatud. Seega võib kõne alla tulla siiski mingi minimaalse asustustiheduste sätestamine nimetatud liikide jaoks.

Egon Niitsee: Absoluutarvukust kontrollida ei ole praktikas võimalik, vähemalt

piisava täpsusega mitte.

Ando Eelmaa: Kui küttemisel piiranguid ei ole, siis kõige paremini saab anda hinnangu peale jahihooaega. Küttemisstatistika annab pildi ulukite arvukusest.

Andres Onemar: Kui kusagil jahipiirkonnas on asjad korrast ära ja peatada jahipiirkonna kasutusõiguse luba, siis jahimees on nagu laps, kellelt võeti ära mänguasi ja ta hakkab koheselt selle tagasisaamise nimel toimetama. Korraks mänguasi ära võtmine on kõige hullem karistus jahimehele ja minu hinnangul ongi see kogu asja filosoofia. Ei ole vaja tekitada jahipiirkondade turgu vms, piisab peatamisest ehk mõjutusvahendist ja asjad saavad korda.

Margus Puust: Kasutusõiguse lubade peatamine võib maaomanikele kaasa tuua veel rohkem muresid, sest uue jahipiirkonna kasutaja leidmine ei ole parim ja kiireim lahendus ja võib kahjustuste koha pealt veel halvema lahenduse tuua. Kui kasutusloa rikkumiseks peetakse näiteks liiga suuri kahjustusi, siis mis saab nendest piirkondadest, kus on osa maaomanike jahipidamise keelanud või jahipiirkond asub loodudkaitsealade naabruses - ega ulukit ei saa ketti panna. Näiteks Saare- ja Harjumaal keelavad suvilaomaniku ära kitsejahi, aga kõrval kahjustab kits metsa.

Tiit Randveer: Kui jahimehed võib laias laastus võtta ühe mutsi alla, siis maaomanike hingeelu võib olla väga erinev. Maaomanike erinevust võib võrrelda näiteks malelauaga, kus paiknevad valged ja mustad ruudud vaheldumisi. See aga muudab kogu selle temaatika keeruliseks.

Ando Eelmaa: Me näeme probleemi selles, et jahipidamise keelamine takistab jahimeestel efektiivse küttemise korraldamist ja kahjustuste vältimist. Oleks palve ministriumile uurida võimalusi, mis ei lubaks maaomanikul jahipidamist keelata. Analoogia Saksamaalt on selline, et maaomanik ei saa oma maal jahipidamist keelata.

Tiit Randveer: Naljaga pooleks võib öelda, et praegune maaomaniku jahiõigus seisnebki ainult võimaluses jaht ära keelata.

8. **Tõnu Traks:** Nagu aru saite, siis ministrium pakkus välja esialgse nägemuse uute ohjamispõhimõtete juurutamiseks. Täna tuli palju uusi ideid ja kindlasti neid arvestatakse. Me töötame esialgu selle skeemiga edasi ja mulle isiklikult meeldib selle skeemi lihtsus. Tegelikult ei olegi riik kõikvõimas, kes peab kõik probleemid lahendama. Jahimehed peavad ka ise suutma asju lahendada ja loodan, et välja pakutud skeemil on elujõudu.

Otsustati: Jahindusnõukogu võttis teadmiseks, et tänane süsteem jahiulukite ohjamiseks ei täida soovitud eesmäärke ja Keskkonnaministrium töötab välja võimalikud lahendused olukorra parandamiseks.

Juhataja: Tõnu Traks

Protokollija: Egon Niitsee

Saata: jahindusnõukogu liikmed